

ТЕХНОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Швардак Маріанна Василівна

к.пед.н., доцент

Мукачівський державний університет

Васьо Вікторія Василівна

студентка спеціальності «Освітні, педагогічні науки», ОС «Магістр»

Мукачівський державний університет

Переосмислення теорії управління освітньою організацією, поява нових управлінських функцій та функціональних обов'язків зумовлює нові вимоги до підготовки керівних кадрів.

Проблема формування професіоналізму та управлінської компетентності керівників закладів освіти знайшла своє відображення у працях вітчизняних учених: В.І.Бондара, Р.П.Вдовиченко, Л.І.Даниленко, Г.В.Єльнікової, Н.І.Клокар, О.В.Королюк, В.В.Крижка, В.І.Маслова, В.К.Мельник, В.В.Олійника, Н.М.Островецької, О.І.Пометун, З.В.Рябової, Т.М.Сорочан, Є. М.Хрикова та ін. Більшість з них засвідчують, що управлінська діяльність керівника закладу освіти в сучасних умовах є поліфункціональною, полідіяльнісною і професійною, зміст якої виходить за межі педагогічних знань і потребує оволодіння ним педагогічним менеджментом, знаннями й уміннями суміжних галузей наук з управління.

Школі та суспільству вкрай стали необхідні керівники, які вміють висловлювати ідеї, брати на себе відповідальність, викликати зацікавлення і інтерес до себе та пропагованих ідей, йти на ризик, вести за собою. Джон Рокфеллер говорив, що вміння поводитись з людьми – такий же товар, як цукор чи кава, що купують за гроші «...і я здатний платити за таке вміння більше, ніж за будь-який інший товар у цьому світі».

У психолого-педагогічній літературі поняття «менеджмент» вживається в різних словосполученнях, але загальнозживаним є «педагогічний менеджмент».

Поняття «педагогічний менеджмент» по-різному виявляє свою сутність: як наука про управління педагогічними системами, певна організація роботи фахівців закладу освіти для досягнення поставленої мети найбільш раціональними способами, організація діяльності закладу освіти, система управління, технологія управління.

Ми ж, у контексті нашого дослідження, педагогічний менеджмент розглядаємо як технологію управління закладом освіти.

Аналіз новітніх літературних джерел свідчить, що педагогічний менеджмент як технологія — це комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління освітнім та навчально-пізнавальним процесами, спрямованих на підвищення ефективності таких процесів в умовах розвитку ринку освітніх послуг.

Оскільки в реальному функціонуванні закладів освіти мають місце ці два специфічних процеси, то менеджерів освіти диференціюють у такий спосіб.

Менеджер освітнього процесу — це керівник закладу освіти (директор, завідувач, ректор) чи його заступник (заступники, проректори з навчальної, наукової, виховної і господарської роботи; декани факультетів; завідувачі кафедр тощо), який спеціально підготовлений до успішного керування людськими ресурсами в ринкових умовах господарювання і виступає як суб'єкт управління цілісною педагогічною системою — професійною діяльністю педагогічних працівників та допоміжного персоналу.

Менеджер навчально-пізнавального процесу — вчитель, викладач, доцент, професор, тобто професійно підготовлений фахівець, який є керівником та організатором життя молодого покоління здобувачів освіти, студентів у нових ринкових соціально-економічних умовах, і виступає як суб'єкт системи управління навчально-пізнавальною діяльністю.

Педагогічний менеджмент має цілеспрямований характер. Це визначає необхідність визначити основні цілі менеджменту освітніх закладах. Серед них:

- ефективно і планомірно використання сил, засобів і часу всіх працівників закладу й здобувачів освіти;

- визначення відповідності діяльності менеджерів освітнього процесу конкретним цілям і реальним планам соціально-економічного і духовного розвитку суспільства;

- повнота, несуперечність, взаємозв'язок, конкретність і реальність певних цілей і їхня співпідпорядкованість головної меті – вихованню, навчанню і розвитку людини як вільної, відповідальної і творчої особистості, формуванню в нього готовності до праці, активної життєвої позиції, наукового світогляду.

Щодо принципів педагогічного менеджменту, то це – основні правила поведінки суб'єкта менеджменту при взаємодії його з керованими суб'єктами (об'єктами). Серед них:

Гуманізація — принцип наукової організації праці в структурі і змісті педагогічного менеджменту. Головна умова розвитку здібностей здобувачів освіти в організованому освітньому процесі.

Оптимальність — основний принцип у структурі і змісті педагогічного менеджменту, умова необхідності і достатності кількості вимог (розпоряджень, указівок), пропонованих суб'єктом менеджменту до діяльності виконавця (оптимальності кількості розділів плану роботи, кількості планованих заходів і т.п.).

Принципи аналітичної діяльності суб'єкта менеджменту – основні правила, яких повинен дотримуватися менеджер освітнього процесу при спостереженні, аналізі й оцінці ефективності діяльності педагога й здобувачів освіти.

Принцип конкретного цілепокладання – основа змісту всієї діяльності менеджера будь-якого рівня управління.

Принцип кооперації і поділу праці відбиває найважливішу вимогу до управлінської діяльності менеджера будь-якого рівня. Неприпустиме прагнення керівника усе зробити самому: скласти план роботи, організувати його виконання, одноосібно контролювати і координувати діяльність усіх виконавців. При такому

положенні ініціатива і творчість виконавця поступово знижується, а керівник усе більш потопає у другорядних справах.

Чітка реалізація основних ідей педагогічного менеджменту на практиці просто неможлива без реалізації принципу функціонального підходу. Посадові інструкції, правила внутрішнього трудового розпорядку, науково обґрунтовані вимоги до освітньої діяльності педагога не можуть бути незмінними. Відсталість, шаблон, застарілий стереотип у цій важливій справі породжують формалізм.

Ефективне наукове управління передбачає також реалізацію принципу його системного самовдосконалення на основі досягнень теорії і передової практики менеджменту.

Аналіз структури технології педагогічного менеджменту актуалізує питання методів управління, що виступають як способи досягнення поставлених цілей педагогічного менеджменту, способи реалізації основних його функцій.

Перша група — методи економічного стимулювання, що повинні реалізуватися шляхом перетворення в життя важливого принципу — від кожного по здібностях, кожному по праці, що в реальному житті поки не спостерігається. В міру вдосконалювання нашого суспільства, мабуть, будуть удосконалюватися і методи економічного стимулювання педагогічних працівників у плані усе більшої їхньої відповідності кількості і якості праці, тому що педагогічний стаж не є абсолютним показником можливої ефективності педагогічної праці, хоча і певне значення. Дослідження в даному напрямку дозволяють ввести оплату за категорії, за звання, за якість і т.п.

До другої групи методів педагогічного менеджменту відносяться організаційні чи адміністративні методи, що реалізуються шляхом регламентування діяльності виконавців, її нормування й інструктування виконавців у формі вказівки, розпорядження, наказу, вимоги і т.п. За допомогою цих методів здійснюється підбір, розміщення і виховання кадрів, розробляються і впроваджуються посадові інструкції. Адміністративні методи важливі і потрібні, але керувати тільки з їхньою допомогою нераціонально. Використання тільки цих методів значною мірою сприяє формуванню авторитарного стилю управління і не сприяє розвитку творчих здібностей членів колективу.

Демократичний стиль формується в більшому ступені при використанні третьої групи методів педагогічного менеджменту — методів психолого-педагогічного впливу, що реалізуються у формі поради, прохання, побажання, вимогливого (але без жорстокості) розпорядження, заохочення, подяки і т.п. За допомогою цих методів здійснюється планування соціального розвитку колективу, устанавлюється сприятливий психологічний клімат у колективі, підвищується творча активність і ініціативність усіх працівників закладу освіти, виховується групова самоосвіта, почуття колективної відповідальності, вивчаються і формуються позитивні, соціально-значимі мотиви трудової діяльності. Ці методи спираються на використання різних форм колективного й індивідуального морального заохочення, враховують індивідуальні психологічні особливості членів колективу.

До четвертої групи відносяться методи суспільного впливу. Ці методи реалізуються шляхом широкого залучення працівників в управління, розвиток у ньому демократичних початків, шляхом широкого колективного обговорення основних проблем освітнього процесу і шляхів їхнього подолання, шляхом охоплення членів колективу методичним навчанням, шляхом розвитку в колективі здорової творчої конкуренції. Використання даних методів у значній мірі служить справі формування сумлінного відношення до праці, формуванню почуття обов'язку і відповідальності за доручену справу, виховання ощадливого і дбайливого відношення до різних видів власності, розвитку суспільної активності педагогів та здобувачів освіти. Ці методи значною мірою сприяють підтримці пріоритету особистості і її інтересів, забезпеченню свободи особи кожного педагога і кожного здобувача освіти.

Сучасний керівник закладу освіти повинен :

- аналізувати стан колективу;
- розуміти мотиви поведінки своїх колег;
- спонукати підлеглих до продуктивної праці, стимулювати їх професійний ріст;
- створювати атмосферу в колективі, яка б максимально стимулювала продуктивну працю;
- давати завдання підлеглим так, щоб вони розуміли, чого від них чекають, і старались це виконати;
- ефективно контролювати роботу підлеглих;
- ефективно оцінювати своїх підлеглих, їх можливості та інтереси;
- попереджувати і розряджати конфлікти в колективі;
- будувати ділові стосунки з підлеглими у відповідності з їх індивідуальними особливостями і ситуацією.

Отже, стає очевидно, що сучасний педагогічний менеджмент – це не набір єдино правильних методів управління, готових рецептів і правильних відповідей на всі запитання. Педагогічний менеджмент – це теорія, технологія й мистецтво управління, що постійно оновлюється банком новітніх ідей, уявлень, спостережень, практичних рекомендацій, звернення до яких дає можливість свідомо осмислювати та виконувати посадові обов'язки менеджера як професійно підготовленого і функціонально обізнаного керівника.

Список літератури:

1. Білова В. Педагогічний менеджмент: поняття і теоретичні засади / В. Білова // Рідна школа. – 2005. – № 2. – С. 26-29.
2. Колпаков В. М. Методы управления: Учебное пособие / В. М. Колпаков.— К.: МАУП, 1997.
3. Курлянд З. Н. Педагогічний менеджмент як сучасна теорія управління освітою [Електронний ресурс] / З. Н. Курлянд // Педагогіка вищої школи. – 4.4.1. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/50316-441-pedagogchniyment-jak-suchasna-teorya-upravlnnya-osvtoyu.html>
4. Мармаза О. І. Інноваційний менеджмент / О. І. Мармаза. – Х.: ТОВ «Планета-принт», 2016. – 197 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>